

Vår dato
20.04.2017

Vår referanse
17/00089-2

Saksbehandler
Vidar.L.Haanes@mf.no

Deres referanse
17/364-

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Høringsvar - Forslag til forskrift om felles rammeplan for helse- og sosialfagutdanninger

Det teologiske menighetsfakultet takker for muligheten til å gi høringsvar til Forslag til forskrift om felles rammeplan for helse og sosialfagutdanninger. Vi ønsker ikke å respondere på hele bredden i forslaget, men vil fokusere på et spesielt tema. Dette gjelder betydningen av den åndelige dimensjon i den kontekst som de ferdige kandidater står oppe i og dermed også dens relevans for deres utdanning.

Vi ser det som viktig at forskriften legitimerer at klienters og pasienters tros- og livssynsbehov tematiseres i retningslinjer og i den konkrete undervisning. Et helhetlig menneskesyn er grunnlaget for møtet mellom helse og omsorgstjenesten og pasienten/klienten. Samtidig er det allment akseptert at sykdom må forstås ut fra en bio-psykososial modell. En forsvarlig helsehjelp (jf. § 1 i pasientrettighetsloven og § 5 i helsepersonelloven) forutsetter derfor at pasienten eller klientens åndelige og eksistensielle behov kan ivaretas. Om pasientens behov skal være utgangspunkt for de tjenester som ytes, forutsetter et fullverdig behandlingstilbud et kjennskap til pasientens behov som går ut over det rent medisinske.

Åndelig omsorg og tilrettelegging for tros- og livssynsutøvelse må ivaretas på samme måte som alle andre sider ved livet. Dette kan ikke være en oppgave som bare ivaretas av de spesielt interesserte helse- og omsorgsarbeidere, men må inngå som en integrert del av omsorgsbegrepet. Dette korresponderer med rundskrivet I -9/2009 fra Helse og omsorgsdepartementet. Her heter det med bakgrunn i kvalitetsreformen og sykehjemsforskriften at det må «innfortolkes en plikt for helse og omsorgstjenesten til å legge til rette for den enkeltes mulighet til fri tros- og livssynsutøvelse». Dette ble også understreket i St.prp. nr. 63 (1997-98) Om opptrappingsplan for psykisk helse 1999- 2006. Her heter det: «En person med psykiske problemer må ikke bare ses som pasient, men som et helt menneske med kropp og sjel og ånd. Nødvendig hensyn må tas til menneskets åndelige og kulturelle behov.»

I mange menneskers liv aktualiserer sykdom, kriser og dramatiske livsendringer dype åndelige, religiøse og eksistensielle behov. Dette tilsier at også åndelig omsorg bør være en del av den helhetlige omsorgen. Det kan synes som om det er en økende erkjennelse av dette og at tros- og livssynsdimensjonen hører med til begrepet omsorgsfull hjelp. Likevel er det fremdeles en vei å gå. Blant helsearbeidere er det usikkerhet om hvordan de skal forholde seg til pasientenes åndelige og eksistensielle behov, hvilket ansvar de har og hvilken rolle de skal ta med hensyn til å legge til rette for pasientens tros- og livssynspraksis. Resultatet av usikkerhet er ofte at en ikke gjør noe. Tro og livssyn blir et ikke-tema, eventuelt noe som bare de spesielt interesserte tar tak i. Bak denne usikkerhet kan ligge den tanke at tro og religion er en privatsak og derfor noe som ikke skal inn i det offentlige rom. Det gamle nøytralitetsprinsippet som i praksis tok religion ut av helsevesenet, lever fortsatt i noen miljøer.

Noe av usikkerheten kan også skyldes manglende kunnskap. Helsepersonellovens § 4 annet ledd sier at helsepersonell skal innrette seg etter sine faglige kvalifikasjoner og innhente bistand eller henvise videre om det er nødvendig eller mulig. Om helsepersonellets møte med den konkrete pasient skal være helhetlig, tilsier dette at deres kunnskaps- og kompetansenivå når det gjelder åndelige og livssynsmessige spørsmål, må heves. Dette går på kunnskap om de forskjellige religioner og kompetanse om hva tros- og livssynsutøvelse innebærer for pasientene. Det er derfor behov for å styrke helsepersonellets opplæring om religioner, livssyn og livsfaseriter, samt å styrke helsepersonellets kompetanse i å yte åndelig og eksistensiell omsorg både i utdanning og i praksis.

Med hilsen for
Det teologiske menighetsfakultet

Vidar L. Haanes
rektor